

Uitvoeringprogramma biodiversiteit 2023-2026

Versie: definitief 21 november 2023

Inhoud

Inhoud	2
1. Inleiding	4
Afbakening en uitgangspunten.....	4
Benodigde capaciteit en budget	5
Leeswijzer	5
2. Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen	6
Actiepunten	6
1. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Leidraad Inrichting Openbare Ruimte ...	6
2. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Groenbeleidsplan	6
3. Uitbreiden van de groene kaart.....	7
4. Maatregelen voor specifieke zeldzame soorten.....	7
3. Speerpunt 2 – Versterken groenblauw netwerk.....	8
Actiepunten	8
1. Kleinschalige landschapselementen behouden en verbinden.....	8
2. Natuurlijke oevers aanleggen	9
3. Faunavoorzieningen aanleggen	9
4. Biodiversiteit opnemen in bodembeleid	9
4. Speerpunt 3 – Natuurinclusief bouwen	10
Actiepunten	10
1. Natuurinclusief bouwen en inrichten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.....	10
2. Natuurinclusieve maatregelen bij bestaand gemeentelijk vastgoed.....	10
5. Speerpunt 4 – Natuurinclusieve landbouw.....	11
Actiepunten	11
1. Stimuleren van ecosysteemdiensten.....	11
2. Biodiversiteit stimuleren op pachtgronden	11
3. Ondersteunen vergaande vormen natuurinclusieve landbouw	12
6. Speerpunt 5 - Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen	13
Actiepunten	13
1. Biodiversiteit opnemen als thema binnen de Energietransitie	13
2. Kennis vergroten over biodiversiteit binnen klimaatadaptieve maatregelen	13
3. Aandacht vergroten voor biodiversiteit bij het nemen en beheren van duurzame maatregelen.....	13
4. Stimuleren van natuurlijke klimaatadaptieve maatregelen	14
7. Speerpunt 6 - Vergroening particulier terrein	15

Actiepunten	15
1. Inwoners stimuleren om hun tuin biodivers te vergroenen	15
2. In gesprek blijven met inwoners.....	15
3. Biodiversiteit bevorderen op bedrijventerreinen.....	15
4. Private initiatieven tot natuurontwikkeling ondersteunen	16
8. Monitoring	17
Gidssoorten	18
9. Participatie en communicatie	19
Samenwerkingspartners.....	19
Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen	19
Speerpunt 2 – Versterken groenblauw netwerk	19
Speerpunt 3 – Natuurinclusief bouwen.....	20
Speerpunt 4 – Natuurinclusieve landbouw	20
Speerpunt 5 – Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen.....	20
Speerpunt 6 – Vergroening particulier terrein	20
10. Financiële consequenties.....	22
11. Ureninzet buiten reguliere formatie.....	24

1. Inleiding

In september 2022 heeft de gemeenteraad het Biodiversiteitsbeleid vastgesteld. Dit beleid, ontwikkeld met oog voor de groeiende urgentie van biodiversiteitsbehoud en ecologische stabiliteit, is een belangrijke stap in de richting van het waarborgen van een veerkrachtige en bloeiende leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.

Het biodiversiteitsbeleid richt zich op 6 speerpunten die elkaar onderling versterken. Het eerste speerpunt benadrukt het behoud, de verbetering en het beheer van het gemeentelijke groen. Groene ruimten vormen niet alleen de longen van onze leefomgeving, maar ook de thuisbasis van een gevarieerd ecosysteem van planten en dieren.

Het tweede speerpunt, gericht op het versterken van het groenblauwe netwerk, is erop gericht bebouwd gebied en land met natuur en water te verbinden. Alle diersoorten zijn afhankelijk van migratie om te overleven. Verbonden groenstructuren vergemakkelijken deze migratie en zijn nodig voor het stimuleren van biodiversiteit en een ecologische veerkracht.

Speerpunten drie en vier, richten zich op natuurinclusief bouwen en natuurinclusieve landbouw. Met de acties uit het uitvoeringsprogramma zetten we stappen naar meer harmonie met de natuur in de bouw- en landbouwsector.

Het besef groeit dat biodiversiteit en klimaatadaptatie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn; het beschermen van lokale biodiversiteit kan ook bijdragen aan het vergroten van de weerbaarheid van de gemeente tegen de gevolgen van klimaatverandering. In speerpunt vijf, duurzame en klimaatadaptieve maatregelen, is hier aandacht voor.

Speerpunt zes richt zich op vergroening van particulier terrein. Ook particulieren hebben een rol in het creëren van een biodiverse omgeving. Denk hierbij aan tuinen maar ook een groot gedeelte van de bedrijventerreinen is particulier bezit.

Bij de speerpunten uit het biodiversiteitsbeleid horen ook actiepunten en budget. Daarvoor is een Uitvoeringsprogramma opgesteld dat voortbouwt op het Biodiversiteitsbeleid 2022-2030. In het uitvoeringsprogramma staan de acties benoemd waarmee we aan de gang gaan om de ambities per speerpunt te bereiken. De omschreven acties vormen het eerste startpunt om biodiversiteitsherstel te realiseren, maar vormen geen uitputtend geheel. Om het einddoel te bereiken kunnen nieuwe, niet omschreven acties worden opgepakt. Tweejaarlijks wordt het uitvoeringsprogramma geëvalueerd.

Afbakening en uitgangspunten

Dit uitvoeringsprogramma vormt een praktische leidraad voor het realiseren van de ambities van het Biodiversiteitsbeleid 2022-2030. Het beschrijft acties op hoofdlijnen die gericht zijn op de zes speerpunten, elk cruciaal voor het versterken van de biodiversiteit in onze gemeente. De samenhang tussen deze speerpunten vormt de sleutel tot het bereiken van onze doelen.

Dit uitvoeringsprogramma bevat het begin van onze inspanningen om de biodiversiteit te behouden en versterken. De kennis, ontwikkelingen en samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van biodiversiteitsbehoud en -verbetering blijven ontwikkelen. Om hierop in te spelen blijven we openstaan voor aanpassingen en toevoegingen aan dit programma om ons uiteindelijke doel te bereiken. Het is daarmee een dynamisch document. Jaarlijks evalueren we de actiepunten en

bijbehorende budgetten. Indien nodig actualiseren we de begroting en acties in 2026, op basis van de evaluatie en de werkelijke kosten.

Benodigde capaciteit en budget

In het biodiversiteitsbeleid is benoemd dat er extra budget en capaciteit nodig is voor de uitvoering van het programma. Budget is geregeld in de begroting en capaciteit is geborgd in de nieuwe duurzaamheidsorganisatie. Naar verwachting is de benodigde capaciteit in 2024 ingevuld. Indien het niet lukt om de vacatures volledig in te vullen dan schuiven er acties uit 2024 door naar 2025 en later.

Leeswijzer

Dit uitvoeringsprogramma is gestructureerd rond de zes speerpunten die in het Biodiversiteitsbeleid zijn vastgesteld. Elk hoofdstuk behandelt een specifiek speerpunt en beschrijft de acties die worden ondernomen om dat speerpunt te bevorderen. Hoofdstuk 8 beschrijft de monitoringsmethoden per speerpunt. Bij ieder speerpunt werken we samen met partners en communiceren we met stakeholders en we informeren over de acties die opgenomen zijn, dit staat in hoofdstuk 9 beschreven. De financiële consequenties zijn samengevat in hoofdstuk 10. De extra ureninzet, bovenop de reguliere formatie, om de acties goed uit te kunnen voeren is opgenomen in hoofdstuk

2. Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen

Actiepunten

1. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Leidraad Inrichting Openbare Ruimte

Betere structuur aanbrengen in bestaand en nieuw groen

Bermen, gazons, oevers, bomen(lanen), heesters, hagen, parken, paden en sierplantsoen maken onderdeel uit van de gemeentelijke groenstructuur. Bij realisatie van nieuw groen of bij aanpassing van bestaand groen toetsen we standaard of het mogelijk is om meer structuur in groen aan te brengen, met name in verticale (hoogteverschillen) als horizontale zin (verbinding met andere groene elementen). We stellen de gedragscode soortenbescherming vast en werken volgens de gedragscode soortenbescherming van de gemeente.

Toepassen diverse beplantingen

We brengen structureel meer diversiteit aan in de toegepaste plantsoorten, ook binnen de bebouwde kom. Bij beplantingskeuzes hanteren we een 'inheems, tenzij'-aanpak. De soortkeuze op een plek wordt bepaald aan de hand van veel verschillende eigenschappen. Uitgangspunt is "de juiste soort op de juiste plaats met de juiste inrichting". We nemen factoren als droogte- en hittebestendigheid, bestendigheid tegen aantastingen (bijv. eikenprocessierups, essentaksterfte etc.) en schaduwwerking mee in de afweging.

Verlichting

Wetenschappelijke onderzoeken wijzen erop dat behoud en bescherming van duisternis, zeker in gebieden met een hoge biodiversiteit of met zeldzame soorten, altijd beter is dan tijdelijke of gedimde verlichting. Het is daarom cruciaal om bij de verdere verledding van (openbare) verlichting lichtplannen te screenen op ecologisch kwetsbare zones en op de verbindingen tussen die gebieden. We gaan na waar verlichting mogelijk overbodig is of waar via maatwerk (tijdelijk dimmen, doven, bewegingssensors, aangepaste lichtkleur, etc.) de impact op de omgeving beperkt kan worden zonder de veiligheid in geding te brengen.

2. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Groenbeleidsplan

Werken aan basiskennis biodiversiteit en werken volgens gedragscode gemeenten

We werken aan het op peil houden van de basiskennis biodiversiteit in de eigen organisatie en we stellen de gedragscode soortenbescherming vast werken volgens de gedragscode soortenbescherming gemeenten.

Opnemen in groenbeleidsplan: ecologisch bermbeheer

We zoeken naar mogelijkheden binnen het maaibeleid om de berm ecologisch te beheren. Met ecologisch bermbeheer geven we meer ruimte aan de natuurlijke processen, door minder vaak en gefaseerd te maaien (niet alles tegelijk). Als er toch gemaaid wordt, is aandacht voor het afvoeren van het maaisel belangrijk. Dit moet een aantal dagen na het maaien plaatsvinden. Op deze manier kunnen insecten het maaisel nog verlaten voordat het wordt afgevoerd en krijgen zaden de kans om te rijpen en af te vallen. Met het afvoeren van het maaisel worden nutriënten afgevoerd. Het effect is dat de bodem schraler wordt en de vegetatie bloemrijker en gevarieerder. Dit heeft weer een positief effect op insecten en vogels en vele andere soorten. De afwisseling met ruigtekruiden is ook positief voor de biodiversiteit. Veel ruigtekruiden zijn namelijk waardplanten voor natuurlijke vijanden van

de eikenprocessierups. Bloemen zijn vooral positief voor insecten die nectar nodig hebben. Bij ecologisch bermbeheer houden we rekening dat de functie en veiligheid van wegen en fiets- en wandelpaden niet belemmerd worden.

Beheersing invasieve exoten

Invasieve exoten zijn planten- en diersoorten die hier van oorsprong niet voorkomen en schadelijk zijn voor de natuur of de leefomgeving. Er zijn in Nederland veel uitheemse planten- en diersoorten. Slechts een klein deel daarvan is schadelijk en wordt tot de invasieve exoten gerekend. We hebben op dit moment al een actief bestrijdingsprogramma voor de Aziatische duizendknoop en de Grote waternavel (samen met het WS) De bestrijding van deze en andere invasieve soorten werken we uit in het groenbeleidsplan en het bosbeheerplan.

Bestrijding ziekten en plagen

Naast invasieve exoten, kunnen ziekten en plagen ook voor grote overlast zorgen. De bestrijding van plagen is soortafhankelijk. Een robuuste groenstructuur en grote soortenrijkdom (biodiversiteit) leidt over het algemeen tot een resistentie van plagen, dankzij het grotere aantal natuurlijke vijanden dat aanwezig is. Door de biodiversiteit te verhogen dragen we bij aan bestrijding van ziekten en plagen.

Historisch groen erfgoed

Groene landschapselementen zijn aangegeven op de Groene kaart van de gemeente en de landelijke atlas groenerfgoed. We willen meer kennis krijgen van kleine historische elementen in het buiten gebied. Dit brengen we beter in kaart en borgen we door de Groene Kaart te actualiseren.

Zandpaden

Het aantal zandpaden in Nederland neemt af. Zandpaden zijn kenmerkend voor het landschap en dragen bij aan de beleving daarvan. Daarnaast vervullen zandpaden een rol in het behoud van de biodiversiteit in de gemeente, waaronder het bieden van nestgelegenheid voor zandbijen en opwarmlocaties voor reptielen. Ook voor struweelvogels en kleine zoogdieren vormen de zandpaden en aanliggende bermen een belangrijk leefgebied. Het uitgangspunt van de gemeente wordt dan ook 'niet verhard, tenzij zeer zwaarwegende reden'. We inventariseren de zandpaden, beoordelen deze op functie en kwaliteit en maken daarbij altijd een goede afweging bij het verhard van zandpaden in het buitengebied. Een aantal zandpaden krijgt een beschermde status als zandpad en wordt als zodanig langdurig behouden. Het beheer van de zandpaden werken we uit in het groenbeleidsplan en in het uitvoeringsprogramma groenblauwe structuren.

3. Uitbreiden van de groene kaart

Inventarisatie uitvoeren waardevolle elementen voor biodiversiteit

We voeren een inventarisatie uit naar de waardevolle elementen in onze gemeente, die bijdragen aan biodiversiteit. Deze elementen voegen we toe aan de Groene Kaart.

Groene Kaart koppelen aan een groenstructurenkaart

We koppelen de Groene Kaart aan een groenstructurenkaart, waar ook ecologische waarden aan worden toegevoegd. Deze kaart wordt een basis voor het omgevingsplan.

4. Maatregelen voor specifieke zeldzame soorten

Opstellen monitoringsplan

We bepalen of het zinvol is om rekening te houden met specifieke doelsoorten, die nog niet door wetgeving beschermd worden.

Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
	75.000	75.000	75.000	75.000
Ureninzet buiten reguliere formatie	Structureel		Incidenteel	
Actie	Uitvoering in			
	2023	2024	2025	2026
Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Leidraad Inrichting Openbare Ruimte		X	X	
Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Groenbeleidsplan		X	X	
Uitbreiden van de groene kaart		X	X	
Maatregelen voor specifieke zeldzame soorten	X	X	X	X
Monitoring (opstellen plan en uitvoering)	X	X	X	X
Basiskennis biodiversiteit en werken volgens gedragscode	X	X	X	X

3. Speerpunt 2 – Versterken groenblauw netwerk

Actiepunten

1. Kleinschalige landschapselementen behouden en verbinden

Groene kaart uitbreiden met kleine landschapselementen en beleidsregels opstellen

We willen deze elementen beschermen, maar hebben nog geen compleet beeld waar ze liggen in onze gemeente. We inventariseren daarom eerst waar de kleine landschapselementen liggen in Meierijstad en leggen deze vast op de Groene Kaart. Wat daar namelijk nog niet op staat, zijn landschapselementen die zo klein, smal of oud zijn dat ze niet (meer) op kaart staan. Het opstellen van beleidsregels, waaronder beheer, is stap twee.

Mogelijkheden agroforestry in Meierijstad onderzoeken

Binnen het project Brabants Bodem van Van Gogh Nationaal Park richt één van de deelprojecten zich op kleine landschapselementen en agroforestry. Bij agroforestry worden landbouwgewassen of grasland gecombineerd met bomen en struiken voor de productie van o.a. noten, fruit en biomassa. Bomen bieden schaduw voor grazend vee en een habitat voor natuurlijke plaagbestrijders, ze binden CO2 en versterken de bodemstructuur en houden water vast. Het landschap wordt aantrekkelijker door de aanplant van meer bomen, struiken en hagen. Deelnemende boeren die zelf met agroforestry aan de slag willen worden vanuit het project ondersteund door middel van advies, het opstellen van een inrichtingsplan en een tegemoetkoming in de financiële investering van het aanleggen van de bomen. We onderzoeken of we dit project ook in Meierijstad vorm kunnen geven. De kosten voor het maken van een plan en het aanplanten bedragen ca. 6.000 euro per bedrijf.

2. Natuurlijke oevers aanleggen

Nieuwe en heringerichte oevers standaard natuurvriendelijk maken

Bij nieuwe aanleg creëren we, waar mogelijk, natuurvriendelijke oevers. Dit is goedkoper in beheer en een grote plus voor de biodiversiteit. In dit biodiversiteitsbeleid leggen we dit vast als standaard. Bij herinrichting leggen we oevers zoveel waar mogelijk natuurvriendelijk aan. Voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers werken we samen met het waterschap.

Natuurvriendelijke oever verplicht stellen bij nieuwbouw en nieuwe projecten

Bij nieuwbouw en nieuwe projecten stellen we, indien van toepassing, het aanleggen van natuurvriendelijke oevers verplicht, inclusief het reserveren van de benodigde ruimte voor deze oevers. Dit borgen we in het omgevingsplan.

3. Faunavoorzieningen aanleggen

Kaart met gemeentelijke faunaknelpunten actualiseren en prioriteren & checklist maken

We actualiseren de kaart met faunaknelpunten op gemeentelijke wegen. We maken inzichtelijk wat de urgentie/prioriteit is en welke kosten zijn verbonden aan de beoogde oplossing. Ook maken we een standaard checklist die gevolgd wordt bij onderhoud of herinrichting van wegen.

Faunaknelpunten direct aanpakken bij onderhoud of inrichting wegen

Bij onderhoud of herinrichting van gemeentelijke wegen (natuurlijke momenten) waar faunaknelpunten bekend zijn volgens de kaart van de provincie, leggen we direct een faunavoorziening aan. Dit maakt onderdeel uit van de totale projectkosten. Voor het aanleggen of aanpassen van faunavoorzieningen zodat dieren makkelijk over kunnen steken bij gemeentewegen, kan subsidie worden aangevraagd.

4. Biodiversiteit opnemen in bodembeleid

Biodiversiteit in nieuwe bodembeleid

In het huidige bodembeleid wordt biodiversiteit niet meegenomen. In toekomstig bodembeleid onderzoeken we hoe het behouden en versterken van biodiversiteit mee kunnen nemen.

Speerpunt 2 – Versterken groenblauw netwerk	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
		30.000	30.000	30.000
Ureninzet buiten reguliere formatie	Structureel		Incidenteel	
			105	
Actie	Uitvoering in			
	2023	2024	2025	2026
Kleinschalige landschapselementen behouden en verbinden	X	X	X	X
Natuurlijke oevers aanleggen	X	X	X	X
Faunavoorzieningen aanleggen		X	X	X
Biodiversiteit opnemen in bodembeleid				X

4. Speerpunt 3 – Natuurinclusief bouwen

Actiepunten

1. Natuurinclusief bouwen en inrichten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen

Leidraad voor natuurinclusieve maatregelen bij ruimtelijke ontwikkelingen

We werken een leidraad uit om natuurinclusieve maatregelen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te waarborgen. We onderzoeken de mogelijkheden om hierbij een kansenscan uitgevoerd door een erkend ecologisch adviesbureau verplicht te stellen. Deze kansenscan kan onderdeel zijn van de reguliere ecologische quickscan die al voor ieder project gedaan wordt. Deze leidraad geldt zowel voor projectontwikkelaars als voor de gemeente zelf en de woningcorporaties.

Onderzoeken mogelijkheden minimale budgetverplichting voor realisatie natuurinclusieve maatregelen bij ruimtelijke ontwikkelingen

We onderzoeken de mogelijkheden om een minimale budgetverplichting voor de realisatie van natuurinclusieve maatregelen vast te stellen. Hiermee waarborgen we dat genoemde kansen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. We leggen dit vast in het omgevingsplan.

2. Natuurinclusieve maatregelen bij bestaand gemeentelijk vastgoed

Onderzoek mogelijkheden voor natuurinclusief bouwen bij gemeentelijk vastgoed

We onderzoeken welke natuurinclusieve maatregelen er genomen kunnen worden bij het bestaand gemeentelijk vastgoed. Bij het nemen van natuurinclusieve maatregelen kijken we ook naar mogelijkheden voor het afkoppelen van gemeentelijk vastgoed en andersom.

Jaarlijks budget vaststellen voor natuurinclusiever maken bestaand gemeentelijk vastgoed

De gemeente stelt een jaarlijks budget vast om bestaand gemeentelijk vastgoed natuurinclusiever te maken. Hiervoor laten we ons adviseren om de beste maatregelen te nemen. We sluiten zoveel mogelijk aan bij natuurlijke momenten. Aan de hand van het budget wordt jaarlijks bepaald welke maatregelen genomen worden.

Speerpunt 3 – Natuurinclusief bouwen	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
	25.000	15.000	15.000	15.000
Ureninzet buiten reguliere formatie	Structureel		Incidenteel	
	50			
Actie	Uitvoering in			
	2023	2024	2025	2026
Natuurinclusief bouwen en inrichten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen	X	X	X	X
Natuurinclusieve maatregelen bij bestaand gemeentelijk vastgoed		X	X	X

5. Speerpunt 4 – Natuurinclusieve landbouw

Actiepunten

1. Stimuleren van ecosysteemdiensten

Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij (BBM) voortzetten tot 2030

Eén van de projecten binnen Brabants Bodem is deelname aan de landelijke Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij (BBM). Deelnemende agrarische ondernemers krijgen een vergoeding voor de maatregelen die zij treffen, zoals weidegang, minder gebruik van stikstofkunstmest en gewasbeschermingsmiddelen, en groenblauwe dooradering. In Meierijstad nemen nu 27 melkveehouderijen hieraan deel. De ervaringen zijn tot nu toe positief. Samen met de deelnemende melkveehouderijen en ZLTO bekijken we hoe we een verdiepingsslag kunnen maken om de biodiversiteit verder te versterken en deelnemers aan dit project kunnen uitbreiden. Ook weidevogelbeheer staat hier op de agenda.

Stimuleringsmaatregelen voor biodiversiteit onderzoeken

Aansluitend bij de verdiepingsslag naar biodiversiteit bij melkveehouderijen in de actie hierboven benoemd, stimuleren we alle agrariërs in Meierijstad om bij te dragen aan biodiversiteitsherstel. Samen bekijken we waar kansen liggen, waaraan behoefte is en maken we afspraken om biodiversiteit te versterken.

Agroforestry stimuleren

Zie speerpunt 2 actiepunten 1 Kleinschalige landschapselementen behouden en verbinden.

2. Biodiversiteit stimuleren op pachtgronden

Inrichten akkerranden op geschikte percelen op pachtgronden

Kruidenrijke en bloemrijke akkerranden dragen bij aan de biodiversiteit (insecten), verbetering waterkwaliteit en zichtbaarheid in het landschap. Daarnaast zijn akkerranden interessant voor agrariërs omdat het bijdraagt aan natuurlijke plaagbestrijding en bestuiving van gewassen. In het pachtbeleid 2023-2025 zijn de volgende uitgangspunten voor de aanleg van akkerranden opgenomen:

- De akkerranden worden aangelegd op percelen waarbij het netto door de agrariër te gebruiken oppervlak groter is dan 1 hectare;
- De akkerrand wordt ingezaaid met een voorgeschreven mengsel;
- De agrariër betaalt het netto te gebruiken perceel en legt de akkerrand aan en onderhoudt deze. Met deze werkwijze dragen, in het kader van samenwerking, zowel de agrariërs als de gemeente bij aan de totstandkoming en instandhouding van de akkerranden.
- De aanleg en het onderhoud van de akkerranden worden in de betreffende pachtovereenkomsten opgenomen, alsook dat zal worden toegezien op de nakoming ervan.

Over de ingezaaide akkerrand betaalt de agrariër geen pacht, de gederfde inkomsten bedragen 5.000 per jaar.

Behoud van kleine landschapselementen op pachtgronden

In 2023 maken we een start met het inventariseren en documenteren van kleinschalige landschapselementen (zie speerpunt 2). In het nieuw op te stellen pachtbeleid in 2025, nemen we de verplichting op voor behoud van kleinschalige landschapselementen welke aangegeven zijn op de Groene Kaart.

Maatregelenpakket voor pachtbeleid vanaf 2026

In samenwerking met ZLTO werken we een maatregelenpakket uit, waardoor duurzaam ondernemen/pachten gestimuleerd wordt. Een belangrijk aandachtspunt is het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dit moet onderdeel uitmaken van een brede, integrale aanpak om de biodiversiteit te verbeteren.

3. Ondersteunen vergaande vormen natuurinclusieve landbouw

Positieve grondhouding richting agrarische ondernemers

Zowel bestuurlijk als ambtelijk wordt voor ondernemers die zich inspannen voor biodiversiteit net een stap extra gezet in het begeleiden en behandelen van bijvoorbeeld een initiatief. Dit is vooral een verandering van houding en gedrag, die blijvend aandacht behoeft binnen het ambtelijk apparaat.

Speerpunt 4 – Natuurinclusieve landbouw	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
	10.000	35.000	35.000	35.000
Ureninzet buiten reguliere formatie	Structureel		Incidenteel	
	50		230	
Actie	Uitvoering in			
	2023	2024	2025	2026
Stimuleren van ecosysteemdiensten	X	X	X	X
Biodiversiteit stimuleren op pachtgronden	X	X	X	X
Ondersteunen vergaande vormen natuurinclusieve landbouw	X	X	X	X

6. Speerpunt 5 - Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen

Actiepunten

1. Biodiversiteit opnemen als thema binnen de Energietransitie

Biodiversiteit als eis bij duurzame opwek energie

Biodiversiteitsbehoud of -compensatie nemen we op als eis in het afwegingskader voor de opwekking van duurzame energie.

2. Kennis vergroten over biodiversiteit binnen klimaatadaptieve maatregelen

Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie opstellen

We stellen een integraal uitvoeringsprogramma voor klimaatadaptatie op. De gemeenteraad gaf hiervoor opdracht in januari 2022. Op de bedrijventerreinen zijn we al gestart met het samenwerkingsproject Grote Oogst.

(Stads)ecoloog inhuren of in dienst nemen

Om biodiversiteit de juiste deskundige aandacht te geven in de gemeentelijke plannen en in de toetsing van plannen van initiatiefnemers is meer kennis van biodiversiteit nodig. Daarom nemen we een (stads)ecoloog in dienst, of huren deze capaciteit structureel in. Deze houdt zich bezig met biodiversiteit in alle gebiedstypen en alle gebiedsontwikkelingen in Meierijstad. Met structurele, professionele inzet moet de discussie intern beter op gang komen over het belang van biodiversiteit bij allerlei ingrepen. En zo moet er meer aandacht komen voor de kansen en alternatieven, om het werk zo uit te voeren dat de biodiversiteit behouden blijft of toeneemt.

3. Aandacht vergroten voor biodiversiteit bij het nemen en beheren van duurzame maatregelen

Kennis vergunningverleners, projectleiders en beheerders vergroten

Meierijstad heeft een checklist biodiversiteit voor de vergunningverleners. Deze brengen we beter en structureel onder de aandacht bij de vergunningverleners. Tevens zal de checklist bij projectleiders en beheerders biodiversiteit onder de aandacht worden gebracht. Hoe zij rekening kunnen houden met biodiversiteit in hun werk, door o.a. te werken volgens gedragscode soortenbescherming gemeentes.

Flora- en faunaonderzoek opnemen in vergunningcheck omgevingswet

Bij de vergunningcheck in het DSO (omgevingswet) bouwen we een controlevraag in of initiatiefnemers een flora-en fauna onderzoek moeten laten uitvoeren. Als het niet vergunningsplichtig is geven we tips, bijvoorbeeld door een website, hoe inwoners kunnen bijdragen aan biodiversiteitsherstel.

We voeren een gemeentebreed onderzoek uit naar het voorkomen van (beschermde) soorten ten behoeve van een ontheffing Wet Natuurbescherming

Bij iedere ruimtelijke ontwikkeling moet onderzoek gedaan worden naar flora en fauna, met in het bijzonder de wettelijk beschermde soorten, en de mogelijke negatieve effecten daarop. De wet natuurbescherming gaat uit van een algemene zorgplicht en een verbod op verstoren van bepaalde beschermde soorten in het bijzonder. Ook bij kleine ruimtelijke ontwikkelingen, zoals het isoleren van woningen, is een quick scan flora en fauna verplicht. Op basis daarvan en een eventueel nader onderzoek wordt bekeken of een ontheffing bij de

provincie aangevraagd moet worden. Om verder te kunnen met de verduurzamingsopgave van de gemeente en woningcorporaties, is een gemeentebreed onderzoek, een soortenmanagementplan (SMP), nodig. De kosten van een SMP liggen hoog. Daarom start de gemeente met het opstellen van een SMP voor een aantal kernen in Meierijstad. Vanuit het rijk is een subsidieregeling aangekondigd voor het uitvoeren van een SMP. We houden voor het uitvoeren van het SMP nauw contact met de provincie en woningcorporaties en werken samen waar mogelijk.

4. Stimuleren van natuurlijke klimaatadaptieve maatregelen

Voorlichting inwoners over biodiversiteit bij verduurzaming woning of tuin

We communiceren proactief hoe inwoners rekening kunnen houden met het behoud en verbetering van de biodiversiteit als zij duurzame maatregelen in en rondom hun woning treffen. We maken dit onderdeel van de brede voorlichting over biodiversiteit. Zie verder speerpunt 6.

Ondernemers stimuleren tot biodiverse inrichting gebouw en terrein

We stimuleren ondernemers om te kiezen voor een klimaatadaptieve en biodiverse inrichting. Zie verder speerpunt 6.

Speerpunt 5 – Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
	60.000			
Ureninzet buiten reguliere formatie	Structureel			Incidenteel
	50			25
Actie	Uitvoering in			
	2023	2024	2025	2026
Biodiversiteit opnemen als thema binnen de Energietransitie	X	X		
Kennis vergroten over biodiversiteit binnen klimaatadaptieve maatregelen	X	X	X	X
Aandacht vergroten voor biodiversiteit bij duurzame maatregelen	X	X	X	X
Stimuleren van natuurlijke klimaatadaptieve maatregelen	X	X	X	X

7. Speerpunt 6 - Vergroening particulier terrein

Actiepunten

1. Inwoners stimuleren om hun tuin biodivers te vergroenen

Goede voorbeeld geven

De gemeente zet in op biodiversiteitsbehoud- en herstel in de openbare ruimte en in gebiedsontwikkeling (zie alle andere speerpunten). Daarover communiceren we regelmatig. Dit wordt uitgewerkt in een communicatiekalender

Voorlichting

De vele inwoners die bereid zijn om hun tuin groener en biodiverser te maken ontbreekt het vaak aan kennis van de juiste planten en combinaties. We zetten in op voorlichting op basis van een communicatiekalender en eventueel voorlichting, in samenwerking met partners. Daarin nemen we voorlichting aan ondernemers mee. Onderdeel van de voorlichting is ook het verwijzen naar regionale en landelijke subsidiemogelijkheden. We sluiten hierbij aan op de communicatiekalender vanuit het PWR.

Voorlichting op scholen

We inventariseren de behoeften van de scholen in onze gemeente voor een lesprogramma over biodiversiteit en ontwikkelen deze in samenwerking met scholen en andere betrokken partijen.

Subsidie voor klimaatadaptatieve maatregelen voortzetten

De subsidieregeling die de waterschappen samen met de provincie uitvoeren voor klimaatadaptatieve maatregelen op particulier terrein zetten we voort. Zodat we inwoners ook financieel ondersteunen. Binnen die subsidieregeling moet voldoende aandacht zijn voor biodiversiteitsbehoud en herstel, in de voorlichting en de subsidie-eisen.

2. In gesprek blijven met inwoners

Natuur- en landschapsorganisaties een rol geven in biodiversiteitsbehoud en herstel

We zoeken nadrukkelijker de samenwerking op met natuur- en landschapsorganisaties als verlengstuk van de gemeente om het gesprek met inwoners te blijven voeren. Over het belang van biodiversiteit en de mogelijkheden om daar zelf aan bij te dragen.

Buurtadviseurs bespreken biodiversiteit in de wijk

Enthousiaste inwoners die ideeën hebben om hun wijk biodiverser te maken, ondersteunen we waar mogelijk. De beste ingang daarvoor zijn de buurtadviseurs en de fondsen die er zijn voor wijkverbetering. De buurtadviseurs worden intern geholpen door de stadsecoloog en het werkatelier Openbaar Gebied.

3. Biodiversiteit bevorderen op bedrijventerreinen

Project Grote Oogst voortzetten

De bedrijventerreinen in Veghel zijn door de provincie geselecteerd (als 1 van 13) om meer toekomstbestending te worden op basis van de criteria energie, klimaatadaptatie, stikstof en circulariteit. Daarbij werken provincie, gemeente, POM, Rabobank en waterschap Aa en Maas samen in het deelproject klimaatadaptatie. Het project heeft tot doel om op basis van een overall plan maatregelen te treffen in het openbaar gebied in combinatie met

maatregelen op private terreinen en gebouwen. Enkele voorbeelden zijn herstel van bomenstructuren, aanleg van biodiverse hagen en kruidenvelden, aanleg van wadi's, groene daken en parkeerplaatsen. Ook ommetjes moeten het gebied ontsluiten en een aangenaam werkklimaat bevorderen.

4. Private initiatieven tot natuurontwikkeling ondersteunen

Onderzoek naar wenselijkheid opzetten gebiedsfonds voor natuurontwikkeling

Steeds meer initiatiefnemers willen een bijdrage leveren aan natuurontwikkeling. Een gebiedsfonds kan mogelijk al deze geldstromen bundelen en daarmee concrete projecten financieren. Een gebiedsfonds gaat over meer dan alleen biodiversiteit, maar ook over klimaatadaptatie en CO2-reductie.

Speerpunt 6 – Vergroening particulier terrein	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
	40.000	35.000	35.000	35.000
Ureninzet buiten reguliere formatie	Structureel		Incidenteel	
	600			
Actie	Uitvoering in			
	2023	2024	2025	2026
Inwoners stimuleren om hun tuin biodivers te vergroenen	X	X	X	X
In gesprek blijven met inwoners	X	X	X	X
Biodiversiteit bevorderen op bedrijventerreinen	X	X	X	X
Private initiatieven tot natuurontwikkeling ondersteunen	X	X	X	X

8. Monitoring

Meting	Meetmethode & meetinstrument	Meetfrequentie	
		jaarlijks	4 jaarlijks
Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen			
Afname van het aantal invasieve exoten	Situatiebeoordeling Databank NDFF		X
Afname van ziekten en plagen		Ontvangen meldingen	X
Ontwikkeling van de vegetatie van ecologisch beheerde bermen en -terreinen	Eigen waarnemingen	X	
	Waarnemingen partners		
Speerpunt 2 - Versterken groenblauw netwerk			
Toename aantal natuurlijke oevers	Situatiebeoordeling Databank BGT		X
Afname aantal faunaknelpunten			X
Toename aantal kleine landschapselementen	Situatiebeoordeling		X
	Gemeentelijke kaart		
	Situatiebeoordeling		
	Gemeentelijke kaart		
Speerpunt 3 - Natuurinclusief bouwen			
Aantal uitgevoerde kansenscans	Tellen	X	
Aantal toegepaste maatregelen bij ruimtelijke ontwikkelingen	n.t.b.	X	
Uitgevoerde maatregelen bij gemeentelijk vastgoed			X
Speerpunt 4 - Natuurinclusieve landbouw			
Aantal ha pachtgronden	Pachtkaart		X (3 jaar)
Aantal ha akkerranden	Data vanuit STILA		X
Aantal aanvragen STILA en wat er gerealiseerd is		X	
Speerpunt 5 - Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen			
Aantal deelnemers aan acties vanuit 'Operatie Steenbreek'	Tellen	X	
Aantal oorspronkelijke initiatieven die bijdragen aan biodiversiteit	Data vanuit Operatie Steenbreek	X	
Aantal initiatieven met aanvullingen van de specialist voor biodiversiteit	n.t.b.	X	
Hoeveelheid groen op onze bedrijventerreinen			X
Speerpunt 6 - Vergroening particulier terrein			
Gedownloade voorbeelden	Website	X	

Gidssoorten

De toestand van de biodiversiteit en natuur kan soms goed afgelezen worden aan de toestand van gidssoort. Een gidssoort is een soort die representatief is voor de natuur of biodiversiteit in een bepaald landschapstype. Gidssoorten geven een indicatie over het effect van het beleid. Blijft de populatie van een gidssoort stabiel, of neemt deze toe, dan is het beleid waarschijnlijk succesvol geweest. Nemen de populatie van een gidssoort af, dan schiet het beleid vermoedelijk tekort. Hierbij dient uiteraard wel rekening gehouden te worden met het gegeven dat een en ander afhankelijk is van de type maatregelen, de omvang van de maatregelen en/of de tijdsduur. Per gebiedstypologie zijn hieronder de gidssoorten aangegeven. In principe wordt voor deze monitoring gebruik gemaakt van gegevens uit de NDFF. Daar waar sprake is van een andere bron of aanvullende bronnen wordt dit vermeld bij de betreffende gebiedstypologie.

9. Participatie en communicatie

Samenwerkingspartners

In de uitvoering van de acties uit dit uitvoeringsprogramma zoeken we de samenwerking op met verschillende partners om meer positieve impact te maken. De partners met wie we structureel werken aan biodiversiteit bestaan uit:

- Waterschappen Aa en Maas en de Dommel
- ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie)
- Platform Natuur en Landschap Meierijstad
- Woningcorporaties Area Wonen en Woonmeij
- POM (Platform Ondernemend Meierijstad)

Met de genoemde partners bestaan al samenwerkingsverbanden en structurele overlegstructuren. Voor de doorvertaling van de acties uit dit uitvoeringsprogramma sluiten we zo veel mogelijk aan bij de bestaande structuren.

Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen

Participatie

Bij het maken van het uitvoeringsprogramma betrekken we lokale stakeholders zoals Platform Natuur en Landschap, ZLTO en POM.

Binnen de gemeente zijn verschillende natuurverenigingen en -werkgroepen actief, die verenigd zijn in het Platform Natuur- en Landschap Meierijstad. Deze organisaties beschikken over veel kennis over bijvoorbeeld de toestand en veranderingen in aantallen van soorten van het buitengebied en het agrarisch landschap. Deze informatie is waardevol. De gemeente heeft een samenwerkingsconvenant met het platform, waarbij het uitwisselen van informatie omtrent o.a. biodiversiteit vastgelegd zijn.

Communicatie

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, infrastructurele projecten of herinrichtingen van de openbare ruimte betrekken we omwonenden en andere belanghebbenden. We dagen hen uit om mee te denken over de inrichting van het groen in hun eigen buurt.

Ecologisch (berm)beheer zorgt voor een andere uitstraling van het openbaar groen. Hiermee zetten we als gemeente een voorbeeld; niet alles hoeft strak aangeharkt te zijn. Via de standaard communicatiekanalen van de gemeente communiceren we regelmatig waarom we deze keuzes maken.

Speerpunt 2 – Versterken groenblauw netwerk

Participatie

We werken nauw samen met verschillende partners om ons doel te bereiken. Met de agrarische sector werken we vooral samen bij inventarisatie en maatregel activiteiten, zoals het aanleggen van verbindingzones. Daarnaast onderhouden we samenwerkingsverbanden met de Waterschappen en werken we samen met de Provincie Noord-Brabant om onze inspanningen te versterken.

Communicatie

Met de betrokken (uitvoerings)partners communiceren we op inhoudelijke onderwerpen.

Een deel van de publiekscommunicatie wordt al verzorgd door partners zoals de waterschappen en de provincie. Daar waar algemene toelichting nodig is op gemeentelijke acties gebruiken we de bestaande kanalen van de gemeente, zoals de duurzaamheidswebsite.

Communicatie over locatiespecifieke maatregelen van de gemeente, zoals de aanleg van een natuurvriendelijke oever of het aanpakken van een faunaknelpunt, richten we op specifieke doelgroepen zoals omwonenden.

Speerpunt 3 – Natuurinclusief bouwen

Participatie

We werken samen met projectontwikkelaars en woningcorporaties om ons doel te bereiken.

Communicatie

We treden vroegtijdig in contact met projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties en informeren de gebruikers van (gemeentelijk) vastgoed wanneer nodig.

Speerpunt 4 – Natuurinclusieve landbouw

Participatie

Bij het opzetten van acties om tot natuurinclusieve landbouw te komen werken we samen met ZLTO, VGNP en de provincie. Waar mogelijk vervult het Platform Natuur en Landschap een rol.

Communicatie

We communiceren actief over de goede voorbeelden die er al zijn en over waarmee we bezig zijn. Ook communiceren we actief over hoe we natuurinclusieve landbouw op onze pachtgronden realiseren.

Speerpunt 5 – Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen

Participatie

We werken samen met partners zoals provincie Noord-Brabant, de waterschappen Aa en Maas en de Dommel, initiatiefnemers en Platform Natuur en Landschap.

Communicatie

Een deel van de publiekscommunicatie wordt al verzorgd door partners zoals de waterschappen en de provincie. Daar waar algemene toelichting nodig is op gemeentelijke acties gebruiken we de bestaande kanalen van de gemeente, zoals de duurzaamheidswebsite. We zoeken ook naar nieuwe partners, zoals hoveniers en tuincentra. Als gemeente communiceren we proactief over verschillende acties. Hierbij gebruiken we de gemeentelijke kanalen.

Communicatie over specifieke maatregelen voor de verbetering van een initiatief, loopt via het proces van de intake- en omgevingstafel en vergunningsaanvragen.

Speerpunt 6 – Vergroening particulier terrein

Participatie

Bij de totstandkoming van het beleid konden inwoners via een digitale vragenlijst aangeven wat zij belangrijke maatregelen vinden en wat de gemeente moet en kan doen voor biodiversiteitsherstel. Er waren specifieke vragen over de aanpak in de openbare ruimte, de woonomgeving en wat mensen zelf kunnen en willen doen. De resultaten uit de vragenlijst zijn verwerkt in het beleid. We benaderen natuur- en vrijwilligersorganisaties en het POM om hen te betrekken bij de uitwerking van de acties. We stimuleren inwoners om hun leefomgeving te vergroenen.

Communicatie

We communiceren actief over acties via de gemeentelijke kanalen en we stimuleren het gesprek over biodiversiteit. Ook verschillende natuur- en vrijwilligersorganisaties spelen een rol bij de communicatie. Communicatie over specifieke maatregelen voor de verbetering van een initiatief, loopt via het proces van de intake- en omgevingstafel en vergunningsaanvragen.

10. Financiële consequenties

Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen		Middelen			
		2023	2024	2025	2026
		50.000	75.000	75.000	75.000
Acties					
Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Leidraad Inrichting Openbare Ruimte					
Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Groenbeleidsplan					
Uitbreiden van de groene kaart					
Maatregelen voor specifieke zeldzame soorten					
Monitoring (opstellen plan en uitvoering)					
Werken volgens gedragscode gemeente					
Basiskennis biodiversiteit en werken volgens gedragscode					
Speerpunt 2 – Versterken groenblauw netwerk		Middelen			
		2023	2024	2025	2026
			30.000	30.000	30.000
Acties					
Kleinschalige landschapselementen behouden en verbinden					
Natuurlijke oevers aanleggen					
Faunavoorzieningen aanleggen					
Biodiversiteit opnemen in bodembeleid					
Speerpunt 3 – Natuurinclusief bouwen		Middelen			
		2023	2024	2025	2026
		25.000	15.000	15.000	15.000
Acties					
Natuurinclusief bouwen en inrichten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen					
Natuurinclusieve maatregelen bij bestaand gemeentelijk vastgoed					
Speerpunt 4 – Natuurinclusieve landbouw		Middelen			
		2023	2024	2025	2026
		10.000	30.000	30.000	30.000
Acties					
Stimuleren van ecosysteemdiensten					
Biodiversiteit stimuleren op pachtgronden					
Ondersteunen vergaande vormen natuurinclusieve landbouw					

Speerpunt 5 – Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
	60.000			
Acties				
Biodiversiteit opnemen als thema binnen de Energietransitie				
Kennis vergroten over biodiversiteit binnen klimaatadaptieve maatregelen				
Aandacht vergroten voor biodiversiteit bij duurzame maatregelen				
Stimuleren van natuurlijke klimaatadaptieve maatregelen				
Speerpunt 6 – Vergroening particulier terrein	Middelen			
	2023	2024	2025	2026
	25.000	25.000	25.000	25.000
Acties				
Inwoners stimuleren om hun tuin biodivers te vergroenen				
In gesprek blijven met inwoners				
Biodiversiteit bevorderen op bedrijventerreinen				
Private initiatieven tot natuurontwikkeling ondersteunen				
Totaal	2023	2024	2025	2026
Ingezet	175.000	175.000	175.000	175.000

11. Ureninzet buiten reguliere formatie

	Structureel	Incidenteel
Speerpunt 1 - Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen		
Speerpunt 2 – Versterken groenblauw netwerk		75 30
Speerpunt 3 – Natuurinclusief bouwen	50	
Speerpunt 4 – Natuurinclusieve landbouw	50	30 200
Speerpunt 5 – Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen	50	25
Speerpunt 6 – Vergroening particulier terrein	500 100	
TOTAAL	1.750	360